

Daniel Brunskole: *Iz Bele Krajine v EL Chaco: Življenjska zgodba Alojzija Brunskoleta, slovenskega priseljenca.* Ljubljana: Združenje Slovenska izseljenska matica, 70 str.

Sedmega julija 2022 je bila v Kulturnem centru Semič predstavitev knjige Daniela Brunskoleta *Iz Bele Krajine v EL Chaco: Življenjska zgodba Alojzija Brunskoleta, slovenskega priseljenca.* V njej je avtor, ki je bil leta 1971 rojen v kraju Neuquen (Patagonija) v Argentini, na osnovi tam in v Sloveniji zbranih različnih virov rekonstruiral življenjsko pot svojega deda Alojzija (Luisa) Brunskoleta, ki se je leta 1924 iz Semiča odpravil v Argentino in se naselil v pokrajini El Chaco v Patagoniji. K pisanju knjige, ki jo je posvetil dedu, ga je spodbudila Susana Simonic, predsednica slovenskega društva Las, ki je pripravljala knjigo o slovenskih priseljenecih v El Chaco.

242

Prva verzija Brunskoletove knjige je izšla leta 2019 v španščini (*De Bela krajina a el Chaco: La historia de vida de Alojzij Brunskole, un inmigrante esloveno*, Buenos Aires: Dunkel). Avtor jo je želel izdati tudi v slovenskem jeziku, a je imel težave s financiranjem. Po naključju je na spletu nanjo naletela mag. Nadia Molek, v Buenos Airesu rojena argentinska Slovenka, ki se je sicer pred nekaj leti vrnila v Slovenijo, na Inštitutu za antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Buenos Airesu pa pripravlja doktorsko nalogo o pomenu slovenstva v Argentini. Kot urednica je sodelovala pri nastanku slovenske različice knjige, ki je nekoliko prirejena in predvsem okrajšana verzija španske.

Na predlog urednice in zaradi omejenih finančnih sredstev (izid je financiral Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu) je v slovenski različici več poglavij izločenih, združenih ali okrajšanih. Knjiga se osredotoča predvsem na življenje avtorjevega deda in njegove osebne izkušnje. Od prvotnih 150 fotografij jih je v slovenski različici le 50. Izpuščeni so slovenskim bralcem bolj ali manj znani podatki, dodani pa nekateri manj znani podatki o Argentini. Tako se je obseg knjige s 198 strani skrčil na vsega 70 strani. V osemnajst večinoma kratkih poglavij nas vpelje *Predgovor*, knjižico pa zaključita *Epilog* in *Viri*.

Knjižica predstavlja življenjsko zgodbo Alojzija Brunskoleta (1894–1965), »običajnega človeka, čigar obstoj je spregledal velik del človeštva« (str. 9). Avtor deda ni poznal, saj se je rodil šest let po njegovi smrti. Skromne podatke o njem sta mu posredovala oče in stric, bolj podrobni pa so šli v pozabo. Te je začel zbirati najprej pri sorodnikih v Argentini. Za vzpostavitev povezave s sorodniki v Sloveniji je bilo pomembno pismo iz leta 1954, ki je razkrilo dedov krajevni izvor in imena nekaterih tamkajšnjih sorodnikov, ki jih je avtor prvič obiskal leta 1992; to je bil prvi obisk katerega koli dedovega potomca iz Argentine v Sloveniji. Obiske v letih 2011, 2014 in 2019 je Daniel Brunskole izkoristil za zbiranje podatkov in starih družinskih fotografij ter iskanje morebitnih drugih z dedom povezanih virov.

Nekateri člani družine Brunskole so se izselili v ZDA že v 19. stoletju. Med njimi je bil tudi avtorjev praded Matija Brunskole (1848–1915), ki pa se je vrnil v Semič, kjer se mu je leta 1894 rodil sin Alojzij, o katerem govori knjižica. Priimek Brunskole je nemškega izvora (Brinskelle ali Wrinskelle), saj so bili njihovi predniki Kočevarji. Možnih razlogov za odhod Alojzija Brunskoleta v Argentino je več. Zagotovo so svoje prispevale gospodarska kriza po prvi svetovni vojni, padec cen in pomanjkanje delovnih mest,

medtem ko so bile v Argentini dobre gospodarske razmere in plače višje kot marsikje v Evropi. Argentina je bila od srede 19. stoletja odprta za »vse dobromisleče ljudi, ki želijo poseliti argentinska tla«, in imela je zakonodajo, ki je spodbujala predvsem priseljevanje iz Evrope. Obetavna so bila tudi neizkoriščena zemljišča, ki jih je država v obdelavo ponujala priseljencem. Med letoma 1857 in 1930 je Argentina sprejela okoli šest milijonov priseljencev, ki so močno spremenili demografski zemljevid države. V skupini 9005 priseljencev, ki so leta 1924 prispeli v pristanišče v Buenos Airesu, je bil tudi Alojzij Brunskole kot eden od 25.000 priseljencev iz Slovenije, ki so prišli v Argentino med letoma 1922 in 1939. Star je bil skoraj trideset let, s statusom samostojnega kmetovalca, katoličan in Jugoslovan. Po vsej verjetnosti je na njegovo odločitev za odhod v Argentino vplival tudi Anton Drganc iz Semiča, ki je v Buenos Aires pripotoval aprila 1924 in se kot prvi Slovenec naselil v Las Breñasu v pokrajini El Chaco v Patagoniji.

Alojzij Brunskole se je s prijateljem in sovaščanom na pot odpravil novembra 1924, v Buenos Aires pa sta prispela mesec kasneje. Kot evropska kmeta ob prihodu nista imela večjih težav. Njune poti so se kmalu razšle, prijatelj je ostal v mestu Las Breñas, kjer je kasneje delal kot mesar, Alojzij pa se je naselil na podeželsko obrobje mesta, kjer so mu v obdelovanje ponudili zemljišče. V oporo mu je bil Anton Drganc, ki je tam prebival že osem mesecev.

Alojzij se je v novem okolju soočal s težavami, povezanimi z nepoznavanjem jezika, s subtropskim podnebjem z visokimi poletnimi temperaturami in novimi načini kmetovanja. Čistil je sušna tla, da jih je spremenil v obdelovalne površine. Iz bolj ali manj samooskrbnega kmetovanja, kakršnega je poznal v Beli krajini, je prešel na obdelavo sto hektarjev zemljišča s pomočjo konjev, drugačna je bila tudi živinoreja. Poleg koruze je začel gojiti bombaž, ki ga prej ni poznal. V prvih treh letih kmetovanja je bil pridelek zaradi neugodnih vremenskih razmer skromen, zato je bilo življenje težko, cene bombaža so se spreminjale, pridelek so uničevale kobilice.

Sprva je bival je v preprosti stavbi, ki jo je zgradil iz ilovice in travne malte in jo razsvetljeval s petrolejko. Skopal je vodnjak in uredil vrt s kokošnjakom. Z živili se je oskrboval v 22 km oddaljenem Las Breñasu, kamor je prva leta enkrat mesečno hodil peš. Leta 1927 se je poročil s Čehinjo Albino Verbik, s katero sta skupaj živela na njegovem posestvu. Žena je rodila dva sinova, po rojstvu drugega pa je zaradi poporodnih zapletov in slabe zdravstvene oskrbe umrla.

Leta 1929 se je Alojzij včlanil v kmetijsko zadrugo v Las Breñasu, ki je prodajala pridelke svojih članov in jih oskrbovala z izdelki za osebno rabo ter z orodjem, stroji in gradbenim materialom. Na osnovi izkušenj od doma je skušal ohranjati mešano kmetijsko gospodarstvo. V najboljših časih je imel do 50 krav, 40 konjev, 200 prašičev ter veliko puranov, gosi in piščancev.

Z zaslužkom od živinoreje je kupil zemljišče v Las Breñasu, kjer je začel graditi hišo. V drugo se je poročil s Juano Dobrosić, kuharico iz Dalmacije. Leta 1936 se jima je rodil sin Boris (enako ime je dal svojemu sinu leta 1923 Alojzijejev brat v Semiču), Alojzijejev tretji otrok. Leta 1939 mu je umrla tudi druga žena. Leta 1941 se je ponovno poročil, tokrat z Argentinko, vdovo Mario Landriel, s katero sta se iz Las Breñasu preselila na njegovo posest na obrobju mesta in obnovila obstoječo hišo. Med letoma 1942 in 1950

so se jima rodili štirje otroci, dve hčeri in dva sinova.

Leta 1952 je Alojzij posestvo prepustil prvorojenemu sinu, ki se je takrat poročil, sam pa se je z ostalimi člani družine vrnil v Las Breñas, kjer je odprl gostišče in restavracijo Slavia, ki je postala srečevališče slovanske skupnosti in drugih priseljencev, ki niso bili iz špansko govorečega kulturnega okolja. Leta 1954 se mu je rodil osmi sin.

Leta 1955 je zaprl gostišče in restavracijo, se vrnil na posestvo in se spet ukvarjal s kmetovanjem. Tam so ga radi obiskovali jugoslovanski prijatelji, ki so živeli v bližnjem Las Breñasu. Ko so se trije najstarejši otroci leta 1957 odselili, sam pa zaradi starosti in zdravstvenih težav ni mogel več skrbeti za kmetijo, se je vrnil v Las Breñas in spet začel voditi gostišče in restavracijo Slavia. Istega leta se je kot deveti rodil zadnji Alojzijevev otrok.

244

Kljub dolgoletnemu življenju v Argentini Alojzij ni nikoli povsem obvladal španskega jezika, ni se povsem uspel prilagoditi argentinski prehrani, obdržal je tudi državljanstvo, zato »je živel in umrl kot Jugoslovan« (str. 61). Rad je poslušal »domačo« glasbo in sledil novicam iz Evrope. Leta 1956 je postal član novoustanovljenega Jugoslovanskega društva za medsebojno pomoč, ki je postalo glavni sprejemni center za slovanske priseljence v pokrajini El Chaco.

V knjižici gre za rekonstrukcijo življenjske poti slovenskega izseljenca, ki si je ves čas bivanja v Argentini dopisoval z mamo, bratoma in sestro v Semiču, jih obveščal o življenju v Argentini in jim pošiljal tudi fotografije. Po nekaj več kot štiridesetih letih izseljenstva je leta 1965 umrl kot oče devetih otrok in ded petih vnukov. Sedemindeset let po njegovem prihodu v Argentino šteje njegova tamkajšnja družina 84 članov. Večina njegovih potomcev se zaveda svojega izvora in je včlanjena v različna združenja Slovencev v Argentini. Njegov vnuk in avtor knjige Daniel Brunskole kot trgovec nadaljuje tradicijo Kočevarjev, nekateri potomci pa so podedovali dedkov pustolovski duh, saj je med njimi več navdušenih popotnikov, ki jih zanima spoznavanje različnih kultur.

Nena Židov

Walter Rodney: *Kako je Evropa podrazvila Afriko*. Ljubljana: Založba /*cf., 2021, 473 str.

Knjigo *Kako je Evropa podrazvila Afriko* gvajanskega zgodovinarja in političnega aktivista Walterja Rodneyja (1942–1980) lahko postavimo ob bok delom drugih (postkolonialnih) piscev, ki s svojim pisanjem razkrivajo, da je vzpostavljena vednost o krajih in ljudeh zunaj Evrope zgolj partikularni pogled te celine (Chakrabarty 2000). Ta vednost je služila sprva vzpostavljanju, nato pa ohranjanju in krepitvi evropske ekonomske, politične in kulturne nadvlade nad kolonijami. Imperialistični in kolonialistični diskurzi, ki so poudarjali idejo o večvrednosti Evrope in nerazvitosti ter celo primitivnosti velikega dela preostalega sveta, so postali temelj razumevanja različnih kultur in odnosov med njimi (glej npr. Said 1996; Wekker 2016), pogosto pa so jih prevzeli tudi sami koloniziranci